

IK HEB GEZICHTEN MEER DAN TWEE

zondag 13 mei 2018

Eerste van een serie van twee vieringen over 'Gelijk /Verschillend'

voorbereid door Marijke Bessels en Einar Sies

Inleiding

Beeld en gelijkenis is het overkoepelende thema dit jaar. De beide vieringen in mei hebben als subthema 'gelijk – verschillend'. In de toelichting bij dat thema staat:

*Beelden verwijzen. Kijk, lijkt dit niet op....? Maar door de gelijkenis, wordt het ook belangrijk om de verschillen te onderkennen. Door in een cartoon, tekening of beeld een persoon iets te vertekenen, zie je mogelijk ook een andere persoon. Daarmee wordt van de afgebeelde persoon iets zichtbaar gemaakt. Of gesuggereerd?
Is het gelijk of verschillend? Is het waarheid of leugen?*

Wij hebben bij de voorbereiding gekeken naar de verschillende gezichten van een mens. Want een mens heeft niet maar één gezicht. En we doen de ander tekort als we van hem of haar alleen maar dat boze gezicht of dat lieve gezicht of dat berekende gezicht zien. Daarover gaat het in deze viering.

Gezichten

Op het eerste gezicht heeft iedereen maar één gezicht. Ja toch?

Of toch niet? Als je mij ziet met een ochtendhumeur, zie je een heel ander gezicht dan als ik tevreden in het zonnetje zit, of als ik heel verdrietig ben. En soms zie je mijn gemene gezicht – als ik probeer iets van je gedaan te krijgen, waarvan ik weet dat dat eigenlijk niet kan – niet mag.

Elk mens heeft verschillende gezichten. Al die gezichten samen maken die mens tot wat hij is. Als je van iemand maar één gezicht ziet, doe je haar of hem te kort. Want alle gezichten samen vormen de persoonlijkheid, maken iemand tot mens.

Ik laat jullie nu een stel foto's zien, jullie kennen ze misschien nog wel van de dag dat we hebben gebrainstormd over het jaarprogramma.

Wat valt er over deze foto's te zeggen in het kader van deze vieringen over 'verschillende gezichten'?

		
Twee gezichten: oude vrouw of jonge vrouw?	Mandela: kleurrijk	Pionnen hebben maar een gezicht. Allen over één kam geschoren?

Gezichten, venster naar de ziel van mensen.

Alleen door onbevangen en met aandacht te kijken, door open te staan voor de ander, geef je hem of haar de gelegenheid ook zijn andere gezichten te tonen.

*Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.
Wie mij ontmaskerd, zal mij vinden
Ik heb gezichten, meer dan twee.*

Dat lied gaan we nu zingen.

Lezing: [Lukas 19: 1-10](#)

De boom in

Ieder mens heeft meerdere gezichten.

Bij oppervlakkige contacten zie je meestal maar één gezicht. Op je werk bijvoorbeeld zie je een collega als afstandelijk, of als iemand die het achter de ellebogen heeft, of iemand die alle verantwoordelijkheid afschuift. Tot die keer dat zij je plotseling enorm uit de nood helpt – waar je helemaal niet op hebt gerekend. Dat is dan het andere gezicht van je collega, het gezicht dat je nog niet kende.

Ieder mens heeft meerdere gezichten.

Maar je moet er moeite voor doen om die te zien. Je moet je daartoe voor de ander open stellen. Doe je dat niet dan doe je die ander tekort. Je beoordeelt haar dan op een facet van haar persoonlijkheid, je stopt hem in een hokje, je maakt een karikatuur van haar.

Ook groepen mensen dichtten we vaak één gezicht toe. We scheren al die mensen dan over een kam. Eetty Hillesum waarschuwde daarvoor in haar dagboek:

'En al zou er nog maar één fatsoenlijke Duitser bestaan, dan zou die het waard zijn in bescherming genomen te worden tegen de hele barbaarse bende en om die ene fatsoenlijke Duitser zou men zijn haat niet mogen uitgieten over een heel volk. Dit betekent niet dat men halfzacht staat tegenover bepaalde stromingen, men neemt stelling, men is op gezette tijden verontwaardigd over bepaalde dingen, men tracht wat inzicht te krijgen, maar die ongedifferentieerde haat is het ergste wat er is, een ziekte van de eigen ziel...'

Nu over Zacheüs. Zacheüs was voor de meeste mensen iemand met één gezicht – dat van een afzetter. Je liep met een grote boog om Zacheüs heen. En als je het met iemand over Zacheüs had, dan was je het snel eens: over hem was niets goeds te zeggen. Zacheüs? die kan de boom in!

Zacheüs zag van de mensen in zijn buurt ook maar één gezicht, dat van de haat.

Ze haten me – allemaal. Ze noemen me een uitbuitter. Oké, dan zal ik me ook zo gedragen: Ik vraag van hen een flinke som extra boven de belasting die ik moet afdragen aan de Romeinse machthebbers. Als genoegdoening voor hun haat.

Op een dag hoorde Zacheüs dat een zekere Jezus van Nazareth door zijn stad zou trekken; iemand van wie men zei dat hij heel bijzondere gaven had, een man zonder vooroordelen, die grote krachten verspreidde, zelfs zieken kon genezen. Mooie praatjes mompelde Zacheüs, maar of dat waar is, dat moet ik nog maar zien.

En bij nader inzien zei hij: ja die moet ik eerst maar eens gaan zien.

Dus liep hij naar buiten en meteen zag hij dat hij niets kon zien. Daar ergens moest Jezus lopen, maar er waren overal mensen, allemaal groter dan hij.

Zacheüs liet zich daardoor niet uit het veld slaan. Hij was een doorzetter – die eigenschap kwam hem goed van pas als hij belastingen ophaalde bij mensen die niet wilden betalen. Hij rende een heel stuk vooruit en klom toen in een vijgenboom. Zo kon hij over iedereen heen kijken.

Jezus liep met zijn leerlingen tussen de mensen door. En toen zag hij daar een kleine man in een vijgenboom zitten. Dat is Zacheüs hoorde hij de omstanders zeggen, die afperser. Er komt zeker ook een belasting op vijgen.

Daar stonden ze tegenover elkaar – Zacheüs in de boom, en Jezus eronder.

Wat zou Jezus tegen Zacheüs zeggen? Zou hij hem de mantel uitvegen? Zou hij spreken over adderengebroid zoals hij dat ook gedaan had tegen de Farizeeërs?

Maar Jezus keek dieper dan de omstanders. Hij zag in Zacheüs niet alleen het gezicht van de afperser, maar ook het gezicht van iemand die open staat voor wat hij, Jezus hem te vertellen had, iemand die als het erop aankwam ook eerlijk tegenover zichzelf was.

En Jezus zei: kom naar beneden Zacheüs, want vandaag kom ik bij jou in huis.

Zacheüs viel als een blok voor Jezus. Letterlijk en figuurlijk. Eindelijk iemand die hem serieus nam, die hem zelfs wilde bezoeken in zijn huis! Eindelijk iemand die hem eerlijk en zonder vooroordeel behandelde.

Dan kon hij niet anders doen dan ook eerlijk zijn tegenover zichzelf; dan moest hij zichzelf toegeven dat hij mensen had afgeperst – dat wist hij eigenlijk al lang, maar hij had zijn geweten gesust met praatjes als 'andere tollenaars doen net als ik; en waar moet ik van leven als ik niet meer vraag dan ik aan de Romeinen moet afdragen?' -

Maar hij had veel meer ingehouden dan een redelijk loon voor zijn werk; dat moest hij zichzelf toegeven; dat moest hij Jezus toegeven.

En tot zijn schrik en tot zijn vreugde hoorde hij zichzelf zeggen 'de helft van mijn bezittingen geef ik aan de armen en als ik iemand iets heb afgeperst vergoed ik het viervoudig.' Waarop Jezus antwoordde 'dan hoor jij er weer helemaal bij!'

Als mensen open naar elkaar staan dan gebeurt er iets tussen hen. Dan verdwijnen vooroordelen, dan komt er een nieuw begin.

De omstanders hebben het niet door – die morren omdat ze alleen nog maar het oude gezicht van Zacheüs zien. Die zien niet dat er iets nieuws is geboren, nog niet.

Bij de herdenkingen rond 4 mei kwamen dit jaar kinderen aan het woord van mensen die 'fout' waren in de tweede wereldoorlog. Die kinderen hebben het niet gemakkelijk gehad, hebben het nog steeds niet makkelijk, zoveel jaren later. Velen hebben een schuldgevoel om wat hun ouders misdaan hebben; bijna allemaal hebben ze de ervaring gehad nog heel lang te worden nagewezen als kind van foute ouders. Op 4 mei kan ik niet op de Dam staan, nog steeds niet, zei een van hen. Die anderen kunnen er onbevangen staan, ik niet.

Het gezicht van de kinderen getekend door dat van de ouders.

Veel Nederlanders hadden lange tijd dezelfde houding als de omstanders bij Zacheüs.

Zij, wij?, hebben vaak niet willen zien dat foute Nederlanders ook een ander gezicht hebben; hebben hun niet gegund dat andere gezicht te tonen. En daarmee hebben we die mensen opgesloten in wat zij misdaan hadden. En met hen hun kinderen.

Opvallend is dat juist mensen die een concentratiekamp hebben overleefd, mensen die onvoorstelbaar veel hebben geleden van Duitsers, vaak zo vergevingsgezind zijn. Dat blijkt uit talloze interviews. Zij die de kracht – en misschien ook het geluk – hadden om die hel te overleven, hebben vaak ook de kracht en de moed om de ander niet te veroordelen op dat ene gezicht.

Ik heb gezichten, meer dan twee.

Ogen die tasten in den blinde

Harten aan angst voor angst ten prooi.

Delf mijn gezicht op. Maak mij mooi.

Dat wij dat andere gezicht van elkaar willen zien, elke dag opnieuw.

Inleiding op de voorbeden

Ik zag je gezicht

eenzaam

verlaten

verbitterd

je handen gespannen

je schouders krom

Maar de glans in je ogen

zag ik niet

de zachtheid in je stem

hoorde ik niet

de tederheid

in je gebaren

merkte ik niet

nog niet.

Wek mijn zachtheid weer
geef mij terug de ogen van een kind
Dat ik zie wat is
En mij toevertrouw
en het licht niet haat

Ik hoorde je stem

vol van wrok

van haat

Maar de roep om hulp

erin hoorde ik niet

de smekende blik in je ogen zag ik niet

nog niet

Wek mijn zachtheid weer
geef mij terug de ogen van een kind
Dat ik zie wat is
En mij toevertrouw
en het licht niet haat

Van de zweren op je gezicht,
je tanden, niet meer dan stompjes
je stinkende adem
walgde ik

Maar de mens achter al die ellende
zag ik niet,
nog niet

Wek mijn zachtheid weer
geef mij terug de ogen van een kind
Dat ik zie wat is
En mij toevertrouw
en het licht niet haat
